

Temat :Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie.

Witam na kolejnych zajęciach z doradztwa zawodowego. Bardzo proszę o zapoznanie się z koncepcją uczenia się przez całe życie (pomocne będą materiały w formie pisemnej oraz proponuję obejrzeć na You Tube film : Materiały promujące „Uczenie się przez całe życie”). Jednocześnie chce podkreślić, że uczenia się przez całe życie jest jedna z podstawowych kompetencji współczesnego człowieka.

Zapoznavanie uczniów z koncepcją uczenia się przez całe życie i rynkiem edukacyjnym

Obecnie wykształcenie na poziomie średnim, a często i wyższym nie wystarcza do tego, aby być konkurencyjnym na rynku pracy. Coraz bardziej liczą się chęci do pracy czy nauki, zaangażowanie oraz kompetencje miękkie. Na czym polega uczenie się przez całe życie?

Koncepcja uczenia się przez całe życie (ang. Life Long Learning) zakłada, że człowiek będzie stale podnosił swoje kompetencje, zdobywał i potwierdzał kwalifikacje zgodnie z potrzebami oraz wymaganiami rynku pracy. Formalnie taka koncepcja jest realizowana przez państwo w perspektywie długoterminowej, mieści się w ramach realizacji „Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030” (Załącznik do uchwały nr 160/2013 Rady Ministrów z 10 września 2013 r.). Obecna perspektywa uczenia się przez całe życie obejmuje wiele działań, które skupiają się na uczeniu się w różnych kontekstach, na wszystkich etapach życia oraz na potwierdzaniu efektów uczenia się.

Cele koncepcji uczenia się przez całe życie

Nadrzędnym celem jest dobre przygotowanie dzieci i młodzieży do uczenia się przez całe życie oraz przygotowanie osób dorosłych do poszerzania i uzupełniania swoich kompetencji oraz kwalifikacji przy uwzględnieniu zmian w życiu zawodowym, społecznym i osobistym. Tenże cel opiera się na kilku zasadach, z których najważniejsze to m.in.:

- szerokie podejście do uczenia się, czyli łączenie formalnych i nieformalnych sposobów edukacji,
- docenianie uczenia się na każdym etapie życia, czyli reakcja na zmiany rynku pracy przez dopasowanie kariery edukacyjnej, a później zawodowej,
- uczenie się dotyczy wszystkich, czyli edukowanie osób, które znajdują się poza tradycyjną polityką edukacyjną, np. małych dzieci, osób pracujących, nieaktywnych zawodowo, a nawet seniorów,
- postawienie osoby w centrum, czyli dostosowania się do indywidualnych potrzeb uczących się ludzi,
- efektywne inwestowanie w uczenie się, czyli dobranie odpowiedniego modelu finansowania działań w zakresie kształcenia i szkoleń.

Perspektywa

Polska w ostatnich latach aspiruje do bycia w grupie najbardziej rozwiniętych krajów świata. Perspektywa dostatniego życia jest silną motywacją do obrania odpowiedniej ścieżki edukacyjno-zawodowej.

Obecnie wykształcenie na poziomie średnim, a często i wyższym nie wystarcza, aby być konkurencyjnym na rynku pracy. Coraz bardziej liczą się chęci do pracy czy nauki, zaangażowanie oraz kompetencje miękkie. Formalna koncepcja uczenia się przez całe życie zakłada również wyrównywanie szans, a więc edukację formalną i nieformalną na wczesnym etapie życia dzieci. Kluczowe jest nie tylko wykształcenie ogólne, ale również gotowość do ustawicznego nabywania umiejętności. Analizując rynek pracy, czy wcześniej rynek edukacji

w perspektywie krótkoterminowej, można dość dobrze przewidzieć pewne trendy, a przez to wybrać zawód przyszłości. Znajomość tych rynków oraz przekazywanie wiedzy na ten temat są obowiązkiem dobrego doradcy zawodowego.

Uczenie się na kolejnych etapach życia i zadania doradcy zawodowego

Pierwszym etapem, który można wyróżnić, jest edukacja dzieci do 3. roku życia. Należy tutaj docenić szczególną rolę rodziców czy opiekunów takich dzieci. Jednym z głównych czynników tej edukacji są warunki życia dzieci, ich stan zdrowia, bezpieczeństwo, warunki mieszkaniowe czy status materialny rodziny. Nie jest to jednak etap, który jest uwzględniany w tradycyjnym podejściu do oświaty, który koncentruje się na formalnej edukacji. Kolejno możemy wyróżnić edukację przedszkolną i wczesnoszkolną, realizowaną w sposób formalny w przedszkolach, a następnie w pierwszych klasach szkoły podstawowej. Przedostatnim etapem jest formalne kształcenie młodzieży, kończąc na młodych dorosłych (do ok. 24. roku życia). Zapoznavanie uczniów z koncepcją uczenia się przez całe życie powinno być realizowane od jak najwcześniejszych etapów edukacji.

Skupiając się na zadaniach doradcy zawodowego w tym kontekście, należy zwrócić szczególną uwagę na znaczenie posiadania eksperckiej wiedzy z zakresu rynku edukacyjnego. Doradca zawodowy powinien orientować się nie tylko w ofertach szkół ponadpodstawowych w swojej okolicy, ale też mieć pojęcie o ogólnym stanie kształcenia ponadpodstawowego na terenie Polski. Wybór dobrej szkoły daje gwarancję odpowiednio dopasowanego w przyszłości zawodu i satysfakcjonującego życia ucznia. Ułatwieniem dla doradców zawodowych mogą być na przykład rankingi liceów ogólnokształcących corocznie organizowane przez Perspektywy (Brawa dla najlepszych!, „Perspektywy”, <http://licea.perspektywy.pl/2019/szkoly-w-ktorych-warto-sie-uczyc>, [dostęp: 09.11.2019]).

Nieformalne aspekty uczenia się przez całe życie

Uczenie się przez całe życie nie powinno mieć tylko aspektu formalnego. Równie ważne jest kształcenie kompetencji i umiejętności niekoniecznie niezbędnych do funkcjonowania na rynku pracy czy edukacji. Wielu dawnych wybitnych naukowców czy artystów w swoim czasie było w stanie posiąść ekspercką wiedzę i umiejętności w kilku dziedzinach, czego przykładem może być Leonardo da Vinci. Obecnie nie byłoby to możliwe, jednakże można przypuszczać, że gdyby da Vinci żył w naszych czasach, odniósłby porównywalny sukces zawodowy. Jednostki wybitne charakteryzuje ogromna motywacja i chęć zdobywania wiedzy oraz poszerzania poglądów. Niewątpliwie dorośli mają większą swobodę w wyborze tego, czego chcą się uczyć, nie będąc ograniczani przez formalne wymogi edukacji szkolnej.

Podsumowanie Pamiętając o przysłowiu „czego Jaś się nie nauczył, tego Jan nie będzie umiał”, należy zwrócić uwagę, że istotnym elementem do kształcenia się przez całe życie jest podtrzymywanie przez całe życie ciekawości świata, którą naturalnie noszą w sobie małe dzieci. W tym kontekście doradca zawodowy powinien być zorientowany w dodatkowych formach edukacji pozaszkolnej, które odbywają się w okolicy, takich jak np. kursy językowe, szkoły tańca czy rysunku, dodatkowe zajęcia w lokalnym domu kultury czy akcje charytatywne, w których uczeń mógłby podjąć się wolontariatu.

Dlaczego warto uczyć się przez całe życie?

Mikołaj Kopernik był w stanie osiąść ekspercką wiedzę w dziedzinie astronomii, medycyny, ekonomii, prawa oraz strategii wojaskowej. W naszych czasach jest to już nieosiągalne – wskazuje **Michał Gołgowski**, dyrektor zarządzający w Spring Professional.

Mikołaj Kopernik, Leonardo da Vinci i wielu innych dawnych naukowców, było w swoich czasach jednostkami wybitnymi a za ich sukcesem stała silna motywacja do dalszego kształcenia się i zdobywania wiedzy,

- Choć od czasów Kopernika i Leonarda da Vinci zasoby informacyjne zgromadzone przez ludzkość znacznie wzrosły, obaj z pewnością i dzisiaj osiągnęliby sukces. Wszystko dzięki wewnętrznej motywacji do uczenia się i rozwoju – komentuje Michał Gołgowski

Lifelong learning w praktyce

Idea uczenia się przez całe życie zakłada, że ludzie nie ustają w doszkalanii się i podnoszeniu swoich kwalifikacji nawet po zakończeniu formalnej edukacji. Może to mieć wiele form – od kontynuowania edukacji w instytucjach, przez kursy czy szkolenia, aż po nowoczesne metody zdobywania wiedzy.

- W przeciwieństwie do dzieci w szkołach, dorośli mają wolność w wyborze dziedziny, którą chcą zgłębiać. Z tego względu tylko od uczącego się zależy, w jakim aspekcie swojej działalności chce się doszkalać – komentuje Michał Gołgowski. - Manager może zarówno rozwijać swoje umiejętności poprzez studia MBA, jak i poznać nowe dla niego dziedziny, na przykład marketing internetowy. Nic też nie stoi na przeszkodzie, by w ciągu kilku lat odbył obydwa kursy, dzięki czemu jego wartość na rynku pracy wzrośnie.

Sam rynek pracy wymusza w tej chwili na pracownikach uczenie się przez całe życie

- Choć bezrobocie pozostaje rekordowo niskie, myślenie że praca jaką znamy w tej chwili będzie dostępna na rynku już zawsze jest ryzykowne – wskazuje Michał Gołgowski – Jeszcze w latach 90 kształcono zecerów^[1], nikt jednak nawet nie myślał o stanowisku iOS developera. Twierdzenie, że za kolejne 20 lat zawód wykonywany dzisiaj wciąż będzie potrzebny może okazać się pułapką. Według badań przeprowadzonych przez Attention Marketing Research na zlecenie Adecco, 60 proc. młodych ludzi, którzy wejdą na rynek pracy do 2025 roku wykonuje zawód, który jeszcze nie istnieje^[2].

Elastyczność dzięki nauce

Zdaniem Michała Gołgowskiego proces wymierania zawodów i tworzenia się nowych znacznie przyspieszy w nadchodzących latach, głównie ze względu na dynamiczny rozwój technologii.

- Przykładem może być youtuber, jeden z najmłodszych zawodów świata. Jego powstanie zostało uwarunkowane dostępnością technologii mobilnych oraz szybkiej transmisji danych – wskazuje Michał Gołgowski. - Z drugiej strony, coraz częściej na rynek pracy wkraczają maszyny, boty i sztuczna inteligencja. Dlatego zagrożeni mogą się poczuć do tej pory stabilni na swoich stanowiskach księgowi czy telemarketerzy.

Zdaniem eksperta, kształcenie ustawiczne jest dla tych ludzi szansą na szybką zmianę profilu zawodowego.

- Dzięki internetowi dostępne są setki kursów pozwalających nauczyć się niemal wszystkiego. Można zdobyć certyfikaty z zarządzania mediami społecznościowymi, nauczyć się programowania czy obsługi specjalistycznych programów, na przykład dla grafików – wskazuje Michał Gołgowski. - Jest to więc świetna okazja, by w obliczu problemów ze znalezieniem pracy szybko się przekwalifikować.

Ludzie pragną wiedzy

Zdaniem Michała Gołgowskiego ogólnosiwiatowa sieć przyniosła ze sobą demokratyzację zawodu nauczyciela.

- Jednym z najlepszych przykładów jest Khan Academy, portal na którym w zasadzie każdy może dzielić się swoją wiedzą i publikować kursy w internecie. Stronę założył Salman Khan, który uczył swoją kuzynkę matematyki poprzez współdzielony notatnik. Wraz ze wzrostem popularności uznał, że rozsądniej będzie publikować służące do nauki filmy na Youtube – opowiada Michał Gołgowski. - Strona skierowana jest przede wszystkim do dzieci i młodzieży, jednak skorzystać może każdy, choćby dorosły, który po latach chce uzupełnić wykształcenie lub musi zdać brakujące egzaminy i musi odświeżyć wiadomości.

Ekspert dodaje, że choć na Khan Academy dominuje wiedza szkolna, można tam też znaleźć między innymi kursy programowania.

- Innym interesującym przykładem jest portal Udemy, gdzie kupić można kursy bezpośrednio przydatne w codziennej pracy. Są tam instrukcje dotyczące używania Excela, programowania oraz prowadzenia marketingu – mówi Michał Gołgowski. - W praktyce do kształcenia przez całe życie wystarczy jedynie chęć i upór. Jestem pewien, że mając do dyspozycji dzisiejsze narzędzia Kopernik jak i Leonardo da Vinci również kształciłoby się do końca życia – podsumowuje Michał Gołgowski

Edukacja i uczenie się przez całe życie

Edukacja jest najważniejszym wyznacznikiem dobrobytu gospodarczego, społecznego i kulturalnego. W dobie rosnących globalnych współzależności, wzrost konkurencyjności uzależniony jest od sprawnie działającego systemu kształcenia reagującego na dynamicznie zmieniające się realia rynku pracy napędzane przez rozwój wiedzy, innowacji i kreatywności. W szerszej perspektywie, zapewnienie dostępu do edukacji ma kluczowe znaczenie dla zabezpieczenia sprawiedliwości i spójności społecznej, a świadomość praw obywatelskich i odpowiedzialności, wyniesiona między innymi ze szkoły, sprzyja rozwojowi demokracji i dialogu międzykulturowego.

Mając to na uwadze, działania na rzecz modernizacji systemów edukacji odgrywają priorytetową rolę zarówno na poziomie europejskim jak i krajowym. Konsekwencje kryzysu gospodarczego w Europie oraz wyzwania związane ze starzejącym się społeczeństwem i deficytem bądź niedopasowaniem umiejętności pracowników, uwydatniły potrzebę bardziej efektywnych inwestycji w edukację i rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. Nawiązując do tego zarówno polityki i programy unijne, jak i krajowe, nakierowane na zachęcanie do nauki, studiów i podnoszenia kwalifikacji, uczenia się przez całe życie i mobilności, poprawy jakości i skuteczności kształcenia i szkolenia, promowania równości, spójności społecznej i aktywności obywatelskiej, oraz zwiększania kreatywności i innowacyjności na wszystkich poziomach kształcenia i szkolenia.

W odniesieniu do wskaźników i poziomów odniesienia w sektorze kształcenia i szkolenia monitorowanych przez Unię Europejską, Polska osiągnęła jeden z najlepszych wyników w Europie w zapobieganiu przedwczesnemu kończeniu nauki oraz w podnoszeniu poziomu umiejętności podstawowych testowanych przez badanie PISA. Wyróżnia się także ze względu na skalę poprawy odsetka osób z wyższym wykształceniem. Główne wyzwania stanowią natomiast niedopasowanie umiejętności utrudniające młodym ludziom znalezienie pracy, niska jakość nauczania w niektórych instytucjach szkolnictwa wyższego, oraz mały udział osób dorosłych w procesie uczenia się przez całe życie. W związku z tym, w ostatnich latach coraz większy nacisk kładzie się na zacieśnianie związku między politykami zatrudnienia, kształcenia i szkolenia i nakierowanie działań na poszukiwanie sposobów poprawy przewidywania potrzeb rynku pracy i dopasowania umiejętności młodych absolwentów oraz innych pracowników do tych potrzeb.

Instytut Analiz Rynku Pracy wspiera instytucje i agencje unijne oraz krajowe, władze lokalne, uczelnie, szkoły, przedstawicieli sektora prywatnego i pozarządowego, w adresowaniu tych wyzwań. Zakres naszej pracy obejmuje usługi doradcze i badawcze w obszarze edukacji i uczenia się przez całe życie, w tym: analizy i ewaluacje polityk i programów krajowych i europejskich, formułowanie zaleceń i upowszechnianie wyników badań, oraz ogólne wsparcie mające na celu wspomaganie procesów podejmowania decyzji.

Perspektywa Uczenia się przez całe życie

Podstawą nowej polityki w tym zakresie jest:

- zorientowanie na efekty uczenia się - z podkreśleniem możliwie najszerszego dostępu do dobrej jakości uczenia się (niezależnie od sytuacji, w których ono zachodzi) i uzyskiwania kwalifikacji docenionych w kraju i zagranicą,
- podporządkowanie działań interesowi osób, uczących się w różnych sytuacjach (w szkole i uczelni, na stażach i kursach, w pracy, w różnych organizacjach i wprost w sytuacjach życia codziennego) i w różnym wieku - z podkreśleniem potrzeby spójności działań wielu instytucji, resortów i partnerów,
- równe traktowanie, docenianie i promowanie uczenia się w różnych formach i na różnych etapach życia - z podkreśleniem potrzeby rozwoju słabiej dotychczas rozwiniętych form i etapów uczenia się, w tym zwłaszcza wczesnej edukacji, edukacji praktycznej powiązanej ściśle z potrzebami gospodarki i społeczeństwa obywatelskiego oraz edukacji dorosłych, łącznie z edukacją seniorów.

„Perspektywa uczenia się przez całe życie” przedstawia również kwestie oceny i potwierdzania efektów uczenia się. Chodzi tu m.in. o możliwości rozwoju wiedzy i umiejętności osób (kompetencji) oraz potwierdzanie ich zdobycia zgodne z wymaganiami rynku pracy (poprzez nadanie kwalifikacji), a także o ułatwienie swobodnego przepływu pracowników nie tylko między państwami Unii Europejskiej, ale także między różnymi sektorami gospodarki.

Uczenie się przez całe życie jest szeroko promowane w państwach Unii Europejskiej. Pierwszym celem współpracy europejskiej w edukacji (obejmującej kształcenie i szeroko rozumiane szkolenie) do roku 2020 jest urzeczywistnienie idei uczenia się przez całe życie i mobilności edukacyjnej. Przyjęcie „Perspektywy...” wiązało się m.in. z przygotowaniem Polski do perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020. Jednym z warunków wstępnych zapewnienia ze strony UE pomocy w zakresie edukacji jest istnienie kompleksowych i spójnych ram polityki na rzecz uczenia się przez całe życie.

Dokument jest wynikiem prac Międzyresortowego Zespołu do spraw uczenia się przez całe życie, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji. Ministerstwo Edukacji Narodowej koordynuje jego prace.

[Tekst Perspektywy](#)

[Konkluzje Rady z dnia 12 maja 2009 r. w sprawie strategicznych ram Europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia \(„ET 2020”\)](#)

Odnowiona europejska agenda na rzecz uczenia się

Nowe podejście do uczenia się dorosłych wymaga mobilizacji wielu resortów, instytucji i organizacji, w tym wielu partnerów społecznych. Zorganizowane formy edukacji dorosłych realizowane są we wszystkich obszarach resortowych (w takim rozumieniu wszyscy ministrowie odpowiedzialni są za rozwój kompetencji i kwalifikacji osób dorosłych we właściwych im obszarach resortowych). Jednym z najważniejszych miejsc uczenia się dorosłych są miejsca pracy, a więc w zakres uczenia się dorosłych wchodzi instytucje zatrudniające pracowników. Ważnym miejscem uczenia się dorosłych są także różne organizacje angażujące wolontariuszy. Z natury rzeczy cały obszar uczenia się dorosłych jest więc szeroki. Działania znacznej liczby podmiotów w tym obszarze są zatem narażone na rozproszenie i niespójność. Z kolei, strzeżenie interesu osób uczących się w różnych sytuacjach (strzeżenie tego interesu jest jednym z filarów polityki na rzecz uczenia się przez całe życie) wymaga, aby kompetencje uzyskane w jednej instytucji lub organizacji były czytelne i rozpoznawalne w innej.

W uczeniu dorosłych szczególną uwagę należy poświęcać osobom, których interes był dotychczas mniej strzeżony, tj. osobom dorosłym z niskimi kwalifikacjami, pozostającym w niekorzystnej sytuacji, w tym mającym utrudniony dostęp do dobrej jakości ofert edukacyjnych. Na poziomie europejskim wsparcie tych osób nie było dotychczas wystarczająco realizowane w ramach współpracy europejskiej w zakresie edukacji szkolnej, szkolnictwa wyższego (Proces Boloński) oraz kształcenia i szkolenia zawodowego (Proces Kopenhaski).

Tego typu podejście do uczenia się dorosłych i podejmowanie opisanych wyzwań jest ujęte w odnowionej europejskiej agendzie na rzecz uczenia się dorosłych, która uzupełnia współpracę europejską w obszarach edukacji szkolnej, szkolnictwa wyższego oraz kształcenia i szkolenia zawodowego. Dokument ustanawiający tę agendę został przyjęty przez radę ministrów państw członkowskich UE ds. edukacji w listopadzie 2011 roku podczas polskiej prezydencji w Radzie UE. Dokument ten odnawia uzgodnione działania przyjęte w pierwszym dokumencie Radu UE w sprawie uczenia się dorosłych z maja 2008 r.

Podsumowanie

Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie

- Na tle wyzwań dotyczących edukacji permanentnej dostępne dane dotyczące aktywności edukacyjnej Polaków stawiają Polskę w grupie tych państw UE, w których jej poziom określić należy jako niesatysfakcjonujący.
- Niezbędne jest podjęcie działań zarówno uświadamiających konieczność edukacji całościowej w warunkach współczesnego rynku pracy, jak i sprzyjających takiej edukacji. Zakres niezbędnych działań w sferze tworzenia i form realizacji oferty edukacyjnej odpowiadającej wymogom edukacji permanentnej stanowi także płaszczyznę do dyskusji problematyki LLL w szkolnictwie wyższym.
- Uczelnie wyższe są jednym z ważniejszych aktorów zmian społeczno-ekonomicznych zachodzących w pierwszych dekadach XXI wieku, a tym samym odgrywają istotną rolę w upowszechnianiu uczenia się przez całe życie.
- W Polsce rola uczelni w rozwoju kształcenia całościowego była dotychczas niedoceniana, a stosowany model edukacyjny niejednokrotnie odbiegał od modelu odpowiadającego na potrzeby współczesnej gospodarki.
- Obecnie, z punktu widzenia rozwoju gospodarki i dynamiki zmian w niej zachodzących, takie podejście wymaga radykalnej zmiany, a szkoły wyższe dostosowują ofertę do potrzeb edukacji permanentnej.
- Katalizatorem tych zmian są zarówno zmieniające się potrzeby rozwojowe społeczeństwa, jak i wcześniej omówione zmiany o charakterze regulacyjnym, wprowadzane na poziomie UE i poziomie krajowym.
- Przesłanki do tworzenia nowych rozwiązań w tym zakresie tworzy m.in. nowelizacja ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (sierpień 2014)